

Wijster, december 2014

Leefbaarheid en Zorg

Het zal u waarschijnlijk niet ontgaan zijn. Het thema zorg is zeer actueel doordat er veel gaat veranderen. Ongetwijfeld heeft u gehoord of gelezen over de transities, de 3 Decentralisaties en dat gemeenten vanaf 2015 een belangrijkere rol krijgen als het gaat om ondersteuning thuis, jeugdzorg en het begeleiden van mensen naar werk.

In 2010 organiseerde de BOKD samen met Zorgbelang Drenthe de conferentie "Zorgeloos Platteland". Enerzijds ging het toen over de veranderingen in de formele zorg, zoals bijvoorbeeld de rol van de huisarts en de afstand tot een ziekenhuis, anderzijds de informele zorg, zoals bijvoorbeeld noaberschap, mate van betrokkenheid van dorpsgenoten en bereidheid om zich voor het dorp in te zetten. Hadden we toen een vooruitziende blik? Achteraf zou je dat zo kunnen beschouwen. Want inmiddels heeft het Rijk allerlei taken overgedragen aan gemeenten, zijn bezuinigingen aan de orde van de dag en wordt van burgers meer verwacht voordat professionele zorg- en dienstverleners in beeld komen.

Drie transities

(of eigenlijk 4...)

Wat verbindt de Jeugdzorg, Passend Onderwijs, de AWBZ-begeleiding en de Participatiewet

Zorg is een breed thema dat direct raakt aan het dagelijks leven van mensen en dus ook aan de leefbaarheid van dorpen. Het gaat simpelweg over plezierig wonen en het hebben van vertrouwen als het gaat om oud kunnen worden in je eigen dorp. Maar het gaat ook over omzien naar elkaar; het helpen van burens, het hebben van aandacht voor dorpsgenoten met beperkingen of psychische problemen of het tegengaan van vereenzaming.

Wij constateren tegelijkertijd dat op veel bestuurstafels van dorpsbelangenorganisaties het onderwerp Zorg een relatief nieuw thema is. Vooral de vraag "wat kunnen wij op dit vlak voor ons dorp betekenen?" wordt veel gesteld.

In de Nieuwsflits van oktober hebben we al aandacht besteed aan toekomstbestendige zorg. Nu gaan we daarop door en spitsen ons vooral toe op de veranderingen in de taken van gemeenten en geven tips en praktijkvoorbeelden in dorpen.

Nieuwe taken gemeenten

1. Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

De gemeenten regelen de ondersteuning en begeleiding thuis. Het gaat dan om zaken die geen medisch karakter hebben, zoals dagbesteding, beschermd wonen, huishoudelijke hulp en de ondersteuning van mantelzorgers. Gemeenten maken zelf hun beleid en politieke keuzes. Het kan dus zijn dat de manier waarop gewerkt wordt en de mate van ondersteuning per gemeente verschilt.

Ondersteuning met een medisch karakter wordt uitgevoerd door de wijkverpleegkundige. Deze komt terug, zo is de insteek van onze regering. Werkzaamheden van de wijkverpleegkundige kunnen bestaan uit bloedprikken, hulp bij douchen en/ of het toedienen van medicatie. Deze zaken worden gefinancierd vanuit het basispakket van uw zorgverzekering. Mensen die het nodig hebben, behouden daar hun recht op.

Tussen gemeente en wijkverpleegkundige komen korte lijntjes te liggen. Samen wordt bekeken welke ondersteuning nodig is en hoe deze afgestemd moet worden in het belang van de mensen die de ondersteuning ontvangen. In Drenthe wordt op dit moment hard gewerkt aan deze verbinding.

Een veelgebruikt instrument van gemeenten is het zogenaamde wijkteam of sociaal team. Hierin zijn gemeente, welzijnswerk en andere professionals vertegenwoordigd. Zij zullen de verbinding vormen met de dorpen en wijken. Leden van deze teams gaan op bezoek bij mensen die een verzoek hebben gedaan voor ondersteuning. Samen wordt de situatie besproken en gezamenlijk wordt een plan gemaakt om in de behoefte aan ondersteuning te voorzien. Insteek is maatwerk, oftewel ondersteuning die precies aansluit op de mogelijkheden van mensen zelf en/of die van familie en anderen.

2. Jeugdzorg

Het uitvoeren van jeugdzorg is geheel nieuw voor gemeenten. Wat de jeugdzorg betreft, wordt in Drenthe intensief samengewerkt tussen de gemeenten en zorginstanties. Gemeenten zijn vooral actief als het gaat om preventie en het signaleren van (mogelijke) problemen. Doel is om het vroegtijdig te signaleren en direct te helpen. Bijvoorbeeld door inzet van (school)maatschappelijk werk of het welzijns- en jongerenwerk. Als er zwaardere zorg nodig is, wordt dat door zorgorganisaties gedaan. In eerste instantie bij de jongere thuis en indien nodig op specialistische locaties in de provincie. Op deze manier willen gemeenten, naast de primaire verantwoordelijkheid van ouders, bijdragen aan het veilig en gezond opgroeien van kinderen en jongeren.

Veel gemeenten hebben jeugdteams in het leven geroepen. Verbindingen met ondermeer het onderwijs, de huisartsen en het jongerenwerk worden gelegd. De werkwijze is grotendeels vergelijkbaar met de sociale wijkteams.

3. Participatiewet (begeleiding naar werk)

Gemeenten worden verantwoordelijk voor het begeleiden van alle inwoners die afhankelijk zijn van een uitkering naar regulier werk. Ook voor inwoners met een beperking. Nieuw voor gemeenten is dat zij straks ook jongeren met een arbeidsbeperking gaan helpen. Afhankelijk van de persoonlijke situatie, mogelijkheden en talenten maakt de gemeente samen met de betreffende persoon een trajectplan. Daarin kan een route worden afgesproken waarbij scholing en/of een werkervaringplek tot de mogelijkheden behoren. De gemeenten zullen hiervoor nauw samenwerken met ondernemers in de regio. Maar wellicht kunnen mensen ook gekoppeld worden aan een vereniging of dorps huis.

Meedoen, daar gaat het in feite om. In de vorm van werk en als dat niet lukt in de vorm van vrijwilligerswerk. Iemand kan, ongeacht zijn situatie, van waarde zijn. Allereerst voor het eigenbelang; meedoen vergroot het gevoel van eigenwaarde en voorkomt isolement. Ook in het belang van de gemeenschap door van betekenis te zijn en geen of minder gebruik te maken van financiële steun.

Tip Onderzoek hoe het in uw gemeente geregeld wordt

Er zijn straks verschillen tussen gemeenten. Als het gaat om de jeugdzorg niet. Wel als het gaat om ondersteuning en participatie. Bijvoorbeeld over de manier van werken en het leggen van verbindingen met de dorpen, de mogelijkheden voor ondersteuning of de hoogte van vergoedingen daarvoor.

Spannende tijd

De gemeenten hebben het dus druk. Ze moeten dit jaar allerlei formaliteiten regelen. Beleid en verordeningen vaststellen, contracten afsluiten, mensen die nu al gebruik maken van regelingen informeren, informatieloketten inrichten en komen tot effectieve manieren om samen te werken met allerlei nieuwe partners. Een hele uitdaging dus.

Onze indruk is dat juist daar aandacht en tijd is ingestoken en minder in brede communicatie naar buiten toe. Logisch misschien, maar het is nu hoog tijd om met de dorpen in gesprek te gaan.

Ook bij zorg- en dienstverleners is veel in beweging. Zij moeten anders gaan werken. Meer naar mensen toe in plaats van andersom en veel meer samenwerken en afstemmen met andere partijen. Vaak is er ook nog sprake van bezuinigingen. Kortom kwalitatief goede zorg en ondersteuning leveren in dorpen en wijken tegen minder kosten. Dat is een flinke uitdaging.

Voorbeeld Samenwerking dorp en zorgaanbieder

Het dorp Gees heeft een kleinschalige zorgvoorziening voor mensen met geheugenproblemen, waarbij ook vrijwilligers uit het dorp actief zijn.

Waarom al deze veranderingen?

Het Rijk wil zorg en ondersteuning dichterbij de mensen organiseren. Daarmee heeft zij meerdere doelen voor ogen.

Te weten:

- ◇ Mensen die hulp, steun of zorg nodig hebben, moeten daar ook in de toekomst van op aan kunnen;
- ◇ Mensen zo lang mogelijk thuis ondersteunen, in hun eigen vertrouwde omgeving en sociale netwerk;
- ◇ Regie bij mensen zelf leggen, zij weten precies wat ze zelf kunnen en waarbij hulp of zorg nodig is van hun omgeving of van gemeente en zorginstellingen;
- ◇ Het terugdringen van bureaucratie en rompslomp zodat beschikbare tijd besteed wordt aan hulp en zorg en niet aan formulieren en van kastjes naar muren gestuurd worden. Een veelgelezen kreet die hierbij hoort is: 1 gezin, 1 plan, 1 aanspreekpunt;
- ◇ Bezuinigingen behalen, anders is de zorg straks niet meer betaalbaar.

Voorbeeld Elkaar helpen en verbinden: Mondenzorg(t)

Mondenzorg(t) is een samenwerking tussen meerdere dorpen in het gebied De Monden, namelijk Weerdinge, Nieuw-Weerdinge, Emmen-Erfscheidenveen, Roswinkel, Emmer-Compasuum, Foxel. Doel is om de ruim 5500 inwoners toegang te geven tot zorg in de breedste zin van het woord. Onlangs gaven zij een presentatie op onze regiobijeenkomst over de manier waarop zij mensen in hun dorpen helpen en hoe ze de verbinding leggen met gemeente en zorgaanbieders. De Naoverhuussen in de dorpshuizen, ICT en vrijwilligers spelen een belangrijke rol.

Terug naar de dorpen

Wat kunnen dorpsbelangenorganisaties hier mee? In dorpen komen allerlei thema's samen en juist op het niveau van dorpen zijn slimme verbanden te leggen vanuit de praktijk van alledag. In Wijster wordt op dit moment bijvoorbeeld door dorpsbelangen, sportverenigingen, het dorpshuis en de supermarkt nagedacht over een slimme samenwerking. Het idee is om werkervaringsplaatsen te behouden en deze ten gunste van het dorp in te zetten. Maar ook om te voorzien in behoeften van senioren, dorpshuis en verenigingen als het gaat om klusjes en diensten. En om mensen op een prettige en overzichtelijke manier in te zetten die bereid zijn wat voor de gemeenschap te doen. Alles in het belang van het dorp als geheel.

Op vele manieren kun je op het gebied van zorg en welzijn van betekenis zijn voor de eigen gemeenschap. Met en voor elkaar. Juist in de kleine dorpen, waar de mensen elkaar kennen en vele verenigingen actief zijn, liggen kansen.

Is uw dorp er klaar voor? De Vijf Sterrenmethode is een beproefde methode!

De Vijf Sterrenmethode is een beproefde interventie die samen met bewoners in een relatief kort tijdsbestek de kernkwaliteiten zichtbaar maakt en de eigen kracht naar boven haalt. De Vijf Sterren staan voor de vijf pijlers of levensaders van het samenleven in dorp en wijk. Op basis van deze kernkwaliteiten en de vraag vanuit de veranderende samenleving worden uitdagingen geformuleerd voor de Vijf Sterren.

1. Dorps of wijkcultuur en – identiteit;
2. Het verenigingsleven en ontmoeting;
3. De zelforganisatie kracht;
4. Zorg voor elkaar;
5. Leren van elkaar.

Voor een toekomstbestendige zorg is de Ster 'Zorg voor elkaar' het uitgangspunt. Met vragen als kijken we nog naar elkaar om en is er aandacht voor degenen die het nodig hebben, is het één van de Vijf Sterren die het onbekommerd samenleven en de burgerkracht in wijken en dorpen bepalen.

De uitdagingen worden aan het eind van een traject van 3 à 4 maanden op een feestelijke manier gedeeld met de gemeenschap. Een ervaren beroepskracht begeleidt het dorp of de wijk gedurende het gehele traject op een dusdanige manier dat bewoners eigenaar van het proces blijven.

Wat levert het op?

- Lokale gemeenschappen, wijken en dorpen, die zich bewust zijn van hun eigen kracht en deze kracht constructief koppelen aan een toekomstbestendige zorg.
- Een grote(re) groep gemotiveerde, geactiveerde bewoners die zich op eigen wijze inzetten voor een toekomstbestendige zorg in hun dorp of wijk, met (nieuwe) initiatieven vanuit de samenleving.
- Een lokale organisatievorm die de voortgang en de ontwikkelingen volgt, aanstuurt en begeleidt en die zorgt voor de borging van de in gang gezette initiatieven.
- Inzicht in het lokale bewustzijn en bijbehorende benaderingswijze voor de gemeentelijke en andere instellingen (welzijn en zorg).
- Aansluiting van de lokale realiteit bij de doelen van de gemeente draagt er aan bij dat zorg bereikbaar en betaalbaar blijft voor iedereen. In samenspraak tussen gemeenschappen en gemeente kunnen nieuwe vormen van zorg voor elkaar ontwikkeld worden.

Wilt u zelf de Vijf Sterrenmethode uitvoeren in uw dorp? Wij kunnen u daarin ondersteunen. Neem contact op met Luit Hummel of maak een afspraak, wij komen graag langs om te overleggen over de mogelijkheden van dit unieke concept. Mail naar vijfsterren@bokd.nl.

De Vijf Sterrenmethode is een initiatief van de BOKD en Buurtwerk Nederland (www.buurtwerknederland.nl).

Informatie en inspiratie

Wij zouden u willen adviseren om de website van uw gemeente te bezoeken. Of vraag via de gemeentelijke contactambtenaar informatie op over het nieuwe beleid en de manier waarop in uw gemeente de verbindingen met de dorpen worden gelegd. Ook kunt u een beleidsambtenaar of wethouder uitnodigen om er over te vertellen, bijvoorbeeld door aan te schuiven bij uw bestuursvergadering of door het geven van een presentatie op uw ledenvergadering. Het Buurtschap Nietap-Terheijl heeft voor deze weg gekozen. Als binnen uw gemeente een dorpenoverlegstructuur actief is, zoals het GBOT in Tynaarlo of het Dorpenoverleg Midden-Drenthe, zou dit een podium kunnen zijn voor een voorlichting in breder verband.

Elke gemeente heeft een WMO-raad. Deze raad bestaat uit mensen uit de gemeente die zelf ervaring of specifieke kennis hebben en die vanuit de praktijk van alledag de gemeente advies geeft. Gevraagd dan wel ongevraagd. Deze WMO raden staan veelal open voor vragen en het geven van advies en voorlichting. Ook dorpsbelangenorganisaties kunnen hier best hun oor eens te luister leggen en contacten leggen.

Neus eens rond op internet en laat u inspireren door dorpen die zelf initiatieven hebben genomen op het gebied van zorg en hulp aan dorpsgenoten. Ook hen zou u kunnen benaderen met de vraag of u eens op bezoek mag komen, of andersom dat zij naar uw vergadering komen om te vertellen uit eigen ervaring.

Tot slot

In uw eigen dorp zijn ongetwijfeld mensen die zich interesseren voor dit thema. Bijvoorbeeld mensen die werkzaam zijn in de zorg of eigen ervaringen en ideeën hebben. Nodig hen uit en ga eens vrijblijvend een avondje met elkaar brainstormen. Wat vinden we belangrijk voor ons dorp als het gaat om zorg, ondersteuning en sociale samenhang? Waar is in ons dorp behoefte aan? Waar zouden we zelf als dorp iets in willen en kunnen betekenen? En indien van toepassing, hoe zouden we dat vorm kunnen geven?

Zelf de zorg in je dorp regelen? Start een zorgcoöperatie

Zorgcoöperaties die al enige tijd goed draaien:

Austerlitz Zorgt in provincie Utrecht, waar het dorp een eigen zorgcoördinator in dienst nam. Zorgcoöperatie Hoogeloon in Brabant, waar niemand op hogere leeftijd of ongemak het dorp hoeft te verlaten. Inmiddels zijn er zelfs eigen zorgvilla's gerealiseerd.

Zorgcoöperaties in oprichting, Drentse voorbeelden:

In zowel Hollandscheveld als in Vledder zijn onder de vleugels van dorpsbelangen werkgroepen actief die bezig zijn met de oprichting van een zorgcoöperatie. Hier kunt u meer informatie vinden over de manier waarop deze dorpen aan de slag zijn gegaan.

Natuurlijk kunt u altijd bij de Brede Overleggroep Kleine Dorpen terecht voor advies of hulp bij het omzetten van uw initiatief naar een plan of project.

Gemeentelijke website waar u terecht kunt

[Gemeente Tynaarlo](#)

[Gemeente Noordenveld](#)

[Gemeente Assen](#)

[Gemeente Midden Drenthe](#)

[Gemeente Aa en Hunze](#)

[Gemeente Borger Odoorn](#)

[Gemeente Emmen](#)

[Gemeente Coevorden](#)

[Gemeente Meppel](#)

[Gemeente Westerveld](#)

[Gemeente Hoogeveen](#)

[Gemeente De Wolden](#)

